

Svar på skriftligt spörsmål SSS 63/2023 rd

Svar på skriftligt spörsmål om bekämpning av flyghavre

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 63/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Juha Mäenpää /saf:

Hur kommer en effektiv bekämpning av flyghavre att säkerställas framöver, och

hur kommer den ekonomiska bekämpningen av flyghavre att säkerställas framöver?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Godkännande av växtskyddsmedel

I Finland svarar Säkerhets- och kemikalieverket för riskbedömningen och godkännandet av växtskyddsmedel.

Enligt EU-lagstiftning får endast växtskyddsmedel som godkänts i Finland marknadsföras och användas i Finland. De verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel bedöms och godkänns gemensamt i EU, medan beslut om godkännande av preparat fattas nationellt och separat i varje medlemsland. För att minska överlappande arbete är EU indelad i tre zoner, där ett medlemsland utför bedömningen av ett preparat för de övriga länderna i zonen. De olika länderna fattar sina nationella beslut på grundval av denna bedömning. Bedömningar av de preparat som nämns i spörsmålet (Axial 50 EC och Swipe) gjordes i Estland 2020.

Estland slutförde sin bedömning i juni 2020 och fattade då sitt beslut. Sverige fattade sitt beslut i januari 2021 (Axial 50 EC) utifrån Estlands bedömning. Finland har behandlat sina ansökningar så pass mycket senare att Finland i sin bedömning har kunnat dra nytta av ny information om det verksamma ämnet som inte fanns tillgänglig då Estland och Sverige fattade sina beslut.

När Säkerhets- och kemikalieverket granskade Estlands bedömning visade det sig att riskerna för preparaten inom delområdet för spridning och nedbrytning i miljön och delområdet för hälsoeffekter överskreds och att det bland de ansökta användningsändamålen inte fanns något säkert användningsändamål som kunde ha godkänts på nytt. Detta berodde på klassificeringen av preparatens verksamma ämne pinoxaden som ett reproduktionstoxiskt ämne. Klassificeringen ledde till att nedbrytningsprodukterna av det verksamma ämnet ansågs vara relevanta tills motsatsen

bevisas. Utsläpp av nedbrytningsprodukter som förekommer i jordmånen och hamnar i grundvattnet modelleras enligt EU:s bedömningsanvisningar och anvisningarna för den nordliga zonen. På grundval av de modelleringar som ingick i bedömningen överskred mängden av dessa relevanta nedbrytningsprodukter i grundvattnet gränsvärdet för dricksvatten 0,1 µg/l, vilket innebär en risk för förorening av dricksvatten samt för äventyrande av människors och miljöns hälsa. Det var inte möjligt att sänka de risker som användningen av preparaten medför till en godtagbar nivå ens genom att införa riskbegränsande åtgärder för användningen, till exempel grundvattenbegränsningar.

Bekämpning av flyghavre

Flyghavre kan bekämpas på olika sätt, men det är alltid viktigt att förstöra hela växten. När de första exemplaren av flyghavre hittas på ett skifte och förekomsten fortfarande är ringa, kan flyghavren plockas för hand. Om flyghavren redan har hunnit sprida sig, ska odlingstekniska åtgärder vidtas och ofta behöver även kemisk bekämpning användas.

Det finns många olika typer av odlingstekniska åtgärder: val av odlingsväxt, användning av rent utsäde, senarelagd sådd, trädning, direktsådd och handplockning. Särskilt valet av odlingsväxt har stor betydelse. Havre bör inte odlas om flyghavre har konstaterats på skiftet eller flyghavre misstänks förekomma på skiftet. Det lönar sig att välja en odlingsväxt bland vilken flyghavre lätt kan upptäckas och bekämpas. Flerårig vall är effektiv i flyghavrebekämpning, så länge beståndet slås innan flyghavren bildar vippa. Plöjning av vallen kan lyfta upp flyghavrefrön som legat i vila till ytan, och det är därför skäl att gå över skiftena noggrant flera gånger efter vallplöjningen och vid behov plocka bort exemplar som kommit upp.

Vid kemisk bekämpning är det mycket viktigt att välja ett växtskyddsmedel som lämpar sig för odlingsväxten i fråga. Besprutningen ska skötas noggrant vid rätt tidpunkt och med rätt dos. Användningen av för små doser av preparaten bromsar flyghavrens tillväxt, vilket gör att den blir kort och inte syns i beståndet. Men även ett litet flyghavreexemplar kan trots detta producera gröningsdugliga frön. Efter kemisk bekämpning ska man alltid hålla ett öga på åkrarna och vid behov plocka bort de flyghavreexemplar som observeras.

Flyghavre ska plockas bort genast när de observeras i ett bestånd. Plockningen ska upprepas 2–3 gånger med ungefär en veckas mellanrum. Vid plockningen ska hela växten ryckas upp från marken och genast läggas i en hel säck. Säcker där flyghavre har samlats ska brännas. Flyghavre får aldrig lämnas kvar på en åker eller dikesren, eftersom dess frön då kan drösa och gro.

Det finns fortfarande godkända växtskyddsmedel för bekämpning av flyghavre i Finland. En effektiv bekämpning av flyghavre kräver dock en kombination av flera olika typer av bekämpning, det vill säga olika odlingstekniska åtgärder och vid behov även kemisk bekämpning, alltid följt av övervakning av beståndet och vid behov av handplockning av nya fyndigheter.

Att bli av med flyghavre är utmanande och kräver långsiktigt arbete. Det lönar sig också att varje år hålla utkik efter flyghavre också på skiften där flyghavre inte har förekommit tidigare. Ju tidigare flyghavre upptäcks på åkern, desto lättare och billigare är det att bekämpa den.

Helsingfors 4.10.2023

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah